

L'escriptor, poeta, dramaturg, actor i traductor Jordi Cussà, que va debutar l'any 2000 amb la novel·la 'Cavalls salvatges', va morir ahir a l'edat de 60 anys

Creador indomable

Redacció
BARCELONA

"Tracteu-me com l'escriptor que un dia va ser ionqui, i no com el ionqui que ha escrit un llibre", repetia Jordi Cussà Balaguer com un mantra, en referència a la seva primera novel·la, *Cavalls salvatges* (2000), sobre el món dels heroïnòmans a la Catalunya interior. Ho va tornar a dir quan El Punt Avui el va entrevistar fa quatre mesos, ja amb la salut precària. Nascut el 1961 a Berga, ciutat on vivia, Jordi Cussà va reduir l'etiqueta d'escriptor ionqui a una anècdota amb la seva obra immensa: va escriure catorze novel·les més de gèneres variats, i va brillar també com a poeta, dramaturg, actor i traductor. La llibertat creativa amb què va treballar i la barreja de disciplines van fer d'ell un creador indomable, allunyat de modes i escoles.

La matinada d'ahir va morir a l'edat de 60 anys i Comanegra, la seva editorial, que aquest any li ha

publicat *El primer emperador i la reina Lluna*, li dedicava una sentida piulada a Twitter: "El Jordi ja no hi és i no tenim ni les paraules ni l'oxigen per dir-vos el forat que ens deixa. (...) Les lletres catalanes perden un gegant inesborrable."

Novel·la pòstuma

L'editorial Comanegra publicarà més endavant la novel·la pòstuma de Cussà *Les muses*. L'escriptor va debutar amb força amb la ja mítica novel·la *Cavalls salvatges* (2000), en què parlava de l'addicció a l'heroïna per part d'una generació de la "Catalunya profunda". "Sempre m'ha fet por –però el destí fot el que vol– que se'm conegués com l'escriptor dels mons dels addictes i he procurat variar de registre, sobretot per divertir-me i no menjar cada dia macarrons", comentava a l'entrevista que li va fer Lluís Llort el març passat.

Al llarg de més de quaranta anys, va tocar gèneres narratius ben diversos,

Jordi Cussà fotografiat el març passat per a una entrevista a El Punt Avui ■ JUANMA RAMOS

en obres com ara *El noi de Sarajevo*, *Clara i les ombres* i *Formentera Lady*. "No m'agrada repetir esquemes, sinó obrir portes –comentava en l'esmentada entrevista–. Al cap i a la fi, la qualitat d'una novel·la depèn, fonamentalment, de la versemblança psico-

lògica dels personatges... Penso jo."

Un dels gèneres que va freqüentar és la novel·la històrica, amb títols com ara *La serp*, *El trobador Cuadeferro*, *El Cíclop* o l'última que va publicar, *El primer emperador i la reina Lluna*, una falsa novel·la

històrica de gairebé 600 pàgines sobre l'emperador Qin Shi Huangdi (259-210 aC), que va unificar l'imperi xinès i va construir la Gran Muralla.

Com a poeta, va publicar una antologia de tres llibres que es va autoeditar. "Hi ha material per pu-

blicar-ne un altre, però la veritat és que no m'hi he esforçat gaire –comentava–. Ara em domina la narrativa i aboco la vena poètica arreu on puc."

Autor i actor de teatre

En teatre va ser més prolífic: va escriure quinze obres, sis de les quals es van estrenar. El 1978 va ser cofundador de la companyia Anònim Teatre, amb la qual va estrenar diversos muntatges, com a autor i actor: *Tres vistes per a un paisatge* (1978), *Sòcrates o quasi una tragèdia grega* (1980), *Louise* (1980), *Louise Surprise* (1982), *Barcelona 2012* (1996) i *Godot, vas tard* (2008).

La seva feina com a traductor inclou setanta llibres d'autors com per exemple John LeCarré, Patricia Highsmith, Truman Capote, Chuck Palahniuk, Ken Kesey... També va traduir poemes de W.B. Yeats, sonets de William Shakespeare i lletres de Bob Dylan, Leonard Cohen, Jim Morrison i The Beatles. ■

Abús de drames al Festival de Canes

Nanni Moretti desconcerta i Sean Penn torna a fer el ridícul en el certamen

Imma Merino
CANES

Costa d'entendre per què, adaptant per primer cop una novel·la, Nanni Moretti ha realitzat *Tre piani*, que sembla aliena al seu món i estil personals. Amb les seves autoficcions, com ara *Caro diario*, i els seus drames, tan extraordinaris com ara *La stanza del figlio* i *Mia madre*, havia meravellat a Canes. La seva última pel·lícula, en canvi, hi ha desconcertat. Què ha dut Moretti a un relat de l'escriptor israelià Eshkol Nevo

amb què, traslladant l'acció de Tel-Aviv a Roma, aborda les històries (totes forçadament dramàtiques) interrelacionades d'unes famílies que habiten en tres pisos d'un edifici? Sospites d'abusos sexuals, acusacions falses de violació tractades amb una certa misogínia, fills i pares enfrontats. Què fa amb tot això? Resulta força incompreensible.

Penn decep

També a concurs, Sean Penn ha tornat a decebre a Canes. L'any 2016, va presentar-hi *The last face*, una pel·lícula ridícula, que vol ser humanament transcendent, sobre membres d'una ONG. La premsa va ser unànime-

ment desfavorable i la sessió de gala va ser una mena de funeral: de fet, el film va sortir enterrat del festival. Des d'aleshores, a excepció d'unes *projeccions fantasma per a periodistes vip*, les sessions de premsa es fan simultàniament a les oficials: una manera de posar un morrió temporal a la crítica. Passats cinc anys, Penn (i el comitè seleccionador) ho ha tornat a fer (malament) amb *Flag day*: explicant-hi la relació de John Vogel, un falsificador real (interpretat per ell mateix) que encarna el malson americà, i la seva filla (assumida per la del director, Dylan Penn), que l'estima, malgrat tot, cau novament en el ridícul

Sean Penn i la seva filla Dylan, ahir a Canes ■ EFE

amb un film tan fals com el protagonista que vol crear una poètica (inexistent) amb imatges crepusculars de camps de blat amb una veu narrativa xiuxiuejant que embafa.

Aquesta cronista va regalar-se assistir a la projecció a Cannes Classics de *La doble vida de Verònica*,

el film de Kieslowski que, 30 anys després, Irène Jacob va tornar a presentar al festival. Jacob va participar en el muntatge teatral que Thomas Ostermeier va dirigir a partir de *Retour à Reims*, un assaig autobiogràfic amb què Didier Eribon es qüestiona el fet que, fugint de la seva

família obrera, que el repudiava per ser homosexual, va desenvolupar una vergonya social respecte dels seus orígens de classe. Eribon s'hi planteja per què tantes famílies obreres van passar de ser comunistes al Front Nacional. A la Quinzena de Realitzadors, Jean-Gabriel Périot ha dut una apassionant adaptació del text d'Eribon: jugant amb imatges d'arxiu documentals i de ficció, configura una història de la classe obrera francesa de l'últim segle en què es fan presents les contradiccions, frustracions, i allò que va dir Engels: "En les famílies, l'home és la burgesia i la dona, el proletariat." Incloses les obreres. ■